

Sygn. akt III APa 24/21

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 31 stycznia 2023 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w składzie:

Przewodnicząca: Sędzia SA Ewa Stryczyńska

Protokolant: Karolina Ochal

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 31 stycznia 2023 r. w W.

sprawy J. L.

przeciwko Skarbowi Państwa - (...)

w W.

o ekwiwalent za niewykorzystany urlop wypoczynkowy

na skutek apelacji Skarbu Państwa - (...) w W.

*od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie XIV Wydział Pracy
i Ubezpieczeń Społecznych*

z dnia 1 lutego 2021 r. sygn. akt XIV P 140/20

oddala apelację;

*zasądza od Skarbu Państwa - (...) w W. na rzecz J. L. kwotę 2700,00 (dwa tysiące siedemset) złotych
tytułem zwrotu kosztów zastępstwa prawnego
w postępowaniu apelacyjnym.*

Ewa Stryczyńska

Sygn. akt III APa 24/21

UZASADNIENIE

J. L. w pozwie z 16 marca 2020 r., skierowanym przeciwko Skarbowi Państwa – (...), wniósł o zasądzenie od pozwanego na swoją rzecz kwoty 12.174,26 zł tytułem wyrównania ekwiwalentu za niewykorzystany urlop wypoczynkowy wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 2 lipca 2018 r. do dnia zapłaty, a także o zwrot kosztów postępowania według norm przepisanych. W uzasadnieniu podniósł, że w chwili zwolnienia ze służby wypłacono mu ekwiwalent za niewykorzystany urlop wypoczynkowy w wysokości 27.654,29 zł brutto za 176 dni liczone według wskaźnika 1/30. Zdaniem powoda, przyjęty wskaźnik jest nieprawidłowy, gdyż dni roboczych w miesiącu jest średnio 21. Wskazał również, że w kwestii zasady liczenia ekwiwalentu za niewykorzystany urlop wypoczynkowy wypowiedział się Trybunał Konstytucyjny w wyroku z 30 października 2018 r. (sygn. K 7/15), w którym uznał, że w art. 115a ustawy o Policji w zakresie, w jakim ustala wysokość ekwiwalentu pieniężnego za 1 dzień niewykorzystanego urlopu wypoczynkowego lub dodatkowego w wymiarze 1/30 części miesięcznego uposażenia, jest niezgodny z art. 66 ust. 2 w zw. z art. 31 ust. 3 zd. drugie Konstytucji RP. Z uwagi na treść ww. wyroku, w ocenie powoda właściwym wskaźnikiem do wyliczenia wartości ekwiwalentu za niewykorzystany urlop wypoczynkowy jest 1/22 lub 1/21 część miesięcznego wynagrodzenia.

W odpowiedzi na pozew Skarb Państwa, reprezentowany przez (...), wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów procesu według norm przepisanych. W uzasadnieniu pozwany podkreślił, że wykładnia zaprezentowana przez powoda jest oderwana od uregulowań dotyczących stosunku służbowego funkcjonariuszy Służby Ochrony Państwa, w tym wynikających z przepisów przejściowych ustawy z 8 grudnia 2017 r. Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 30 października 2018 r. dotyczy ustawy o Policji (art. 115a), a nie ustawy o Służbie Ochrony Państwa, której to przepisy odnoszące się do ekwiwalentu pieniężnego za niewykorzystany urlop korzystają z domniemania konstytucyjności i zawierają określoną koncepcję wyliczenia wysokości ekwiwalentu pieniężnego za urlop wypoczynkowy. Ponieważ sprawa wynikająca ze stosunku służbowego powoda zaistniała po dniu wejścia w życie ustawy o SOP, w przypadku powoda zastosowanie znajduje art. 188 ust. 1 pkt 2 i ust. 6 tej ustawy, który stanowi o wskaźniku wynoszącym 1/30 uposażenia zasadniczego. W tym zakresie nie występuje więc żadna luka prawna i nieuprawnione jest poszukiwanie analogii w innych pragmatykach służbowych, jak również stosowanie przepisów Kodeksu pracy.

Pismem z 6 listopada 2020 r. powód zmodyfikował powództwo w ten sposób, że wniósł o zasądzenie na jego rzecz od pozwanego kwoty 11.851,84 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od 2 lipca 2018 r. do dnia zapłaty oraz kosztami procesu, w tym kosztami zastępstwa procesowego według norm przepisanych i kosztami opłaty skarbowej od pełnomocnictwa oraz cofnął powództwo co do kwoty 322,42 zł.

Ostatecznie pismem z 14 stycznia 2021 r. powód ponownie zmodyfikował powództwo w ten sposób, że wniósł o zasądzenie na jego rzecz od pozwanego kwoty 12.174,26 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od 2 lipca 2018 r. do dnia zapłaty oraz kosztami procesu, w tym kosztami zastępstwa procesowego według norm przepisanych i kosztami opłaty skarbowej od pełnomocnictwa.

Wyrokiem z 1 lutego 2021 r., sygn. akt XIV P 140/20, Sąd Okręgowy w W. XIV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych zasądził od Skarbu Państwa – (...) na rzecz J. L. kwotę 12.174,26 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od 2 lipca 2018 r. do dnia zapłaty, tytułem ekwiwalentu za urlop wypoczynkowy oraz zasądził od Skarbu Państwa – (...) na rzecz J. L. kwotę 3.467 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania, w tym kwotę 2.700 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Powyższe rozstrzygnięcie Sąd Okręgowy oparł na następujących ustaleniach faktycznych:

J. L. (ur. (...)) od 30 marca 2001 r. do 31 stycznia 2018 r. pełnił służbę w (...), a następnie od 1 lutego 2018 r. do 1 lipca 2018 r. w (...). W dniu zwolnienia ze służby zajmował stanowisko Starszego Kierowcy (...). Stosunek służbowy został rozwiązany na podstawie art. 359 ust. 2 pkt 2, ust. 4 i ust. 8 w zw. z ust. 9 i ust. 12-13 ustawy z 8 grudnia 2017 r. o Służbie Ochrony Państwa w związku z niezłożeniem przez powoda w terminie 14 dni od dnia otrzymania pisemnej propozycji określającej nowe warunki służby, oświadczenia o przyjęciu lub odmowie przyjęcia propozycji pełnienia służby.

Naczelnik (...) 14 czerwca 2018 r. sporządził zestawienie należności pieniężnych dla zwolnionego ze służby powoda, zgodnie z którym powód był uprawniony do ekwiwalentu pieniężnego za urlop wypoczynkowy w wymiarze: 14 dni za 2013 r., 30 dni za 2014 r., 33 dni za 2015 r., 33 dni za 2016 r., 33 dni za 2017 r. oraz 33 dni za 2018 r. - łącznie 176 dni.

Wraz ze zwolnieniem ze służby powodowi wypłacono kwotę 27.654,29 zł brutto tytułem ekwiwalentu za niewykorzystany urlop wypoczynkowy w wymiarze 176 dni. Do obliczenia ekwiwalentu przyjęto współczynnik 1/30, a podstawę stanowiła kwota uposażenia 4.713,80 zł.

Pismami z 16 listopada 2018 r. i 3 grudnia 2018 r. skierowanymi do pozwanego, powód wniósł o wyrównanie ekwiwalentu pieniężnego za niewykorzystany urlop wypoczynkowy w roku zwolnienia ze służby oraz za urlopy zaległe, powołując się na wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 30 października 2018 r. (sygn. K 7/15).

Pismami z 29 stycznia 2019 r. i 20 lutego 2019 r. pozwany odmówił ponownego przeliczenia i wypłacenia ekwiwalentu pieniężnego.

Sąd Okręgowy stwierdził, że prawidłowo wyliczony ekwiwalent za 176 dni niewykorzystanego urlopu wypoczynkowego wynosi 39.828,55 zł. Na rzecz powoda nie wypłacono kwoty 12.174,26 zł (39.828,55 zł – 27.332,46 zł). Prawidłowość wyliczeń matematycznych nie była w sprawie sporna.

Powyższych ustaleń stanu faktycznego Sąd Okręgowy dokonał na podstawie przywołanych dokumentów znajdujących się w aktach sprawy oraz w dołączonych aktach osobowych powoda. Autentyczność tych dokumentów nie była kwestionowana przez żadną ze stron, a Sąd Okręgowy nie znalazł powodów, aby to czynić z urzędu.

Mając na uwadze, że żadna z istotnych okoliczności faktycznych sprawy nie była przedmiotem sporu, a strony prezentowały jedynie odmienne stanowiska co do wykładni oraz zastosowania przepisów prawa materialnego, Sąd postanowił pominąć jako nieistotny dowód z przesłuchania świadka P. J. na okoliczność braku możliwości wykorzystania zaległego urlopu wypoczynkowego przez zatrudnionych u pozwanego kierowców (k. 76), jako nie mający istotnego znaczenia dla przedmiotu sporu.

Biorąc pod uwagę przedstawione wyżej ustalenia faktyczne Sąd Okręgowy uznał powództwo za zasadne.

Sąd Okręgowy wskazał, że powód J. L. pozostawał w służbie do 1 lipca 2018 r., a jego stosunek służby wygasł wobec odmowy przyjęcia propozycji nowych warunków pełnienia służby (art. 359 ust. 2 pkt 2 w zw. z ust. 4 ustawy z 8 grudnia 2017 r. o Służbie Ochrony Państwa, Dz. U. z 2018 r. poz. 138 – dalej jako „ustawa o SOP”). W takiej sytuacji funkcjonariusz nabył prawo do ekwiwalentu za niewykorzystany urlop wypoczynkowy na zasadach określonych w nieobowiązującej już ustawie o Biurze Ochrony Rządu (dalej jako „ustawa o BOR”), o czym stanowi art. 359 ust. 9 ustawy o SOP. Zgodnie z jego brzmieniem Komendant SOP stwierdza wygaśnięcie stosunku służbowego w drodze rozkazu personalnego, wydaje funkcjonariuszowi świadectwo służby obejmujące okresy pełnienia służby w BOR i SOP oraz wypłaca należności w związku ze zwolnieniem ze służby, o których mowa w art. 104 i art. 105 ustawy uchylanej w art. 391 (tj. ustawa o BOR – przypis SO). Tym samym nie sposób podzielić twierdzenia pozwanego, że z uwagi na datę wygaśnięcia stosunku służby powoda tj. już po wejściu w życie ustawy o SOP, w jego przypadku zastosowanie winny znaleźć przepisy tej ustawy. Dyspozycja przepisu art. 359 ust. 9 ustawy o SOP w zakresie przysługującego funkcjonariuszowi ekwiwalentu pieniężnego za niewykorzystany urlop bezpośrednio odsyła do regulacji zawartych w ustawie o BOR – a nie w ustawie o SOP, która posiada swój odpowiednik kształtujący sposób obliczenia ekwiwalentu pieniężnego za niewykorzystany przez funkcjonariusza urlop, a do którego art. 359 ust. 9 mimo to nie odsyła. W konsekwencji Sąd uznał, że pozwany błędnie obliczył wysokość przysługującego powodowi spornego świadczenia według sposobu przyjętego przez ustawodawcę w art. 188 ust. 1 pkt 2 i ust. 6 ustawy o SOP, a więc uwzględniając współczynnik 1/30 miesięcznego uposażenia, który do powoda w ogóle nie powinien mieć zastosowania.

Sąd Okręgowy uznał za niezbędne odniesienie się do regulacji zawartych w ustawie o BOR. Wskazał, że zgodnie z dyspozycją art. 68 ust. 1 tej ustawy, funkcjonariuszowi przysługuje prawo do corocznego płatnego urlopu wypoczynkowego w wymiarze 26 dni roboczych, z zastrzeżeniem ust. 2. Przez dni robocze rozumie się dni od poniedziałku do piątku, z wyłączeniem dni ustawowo wolnych od pracy. Art. 69 ust. 5 stanowi, że funkcjonariuszowi, który nie wykorzystał urlopu w danym roku kalendarzowym, urlopu tego należy udzielić w ciągu pierwszych 3 miesięcy następnego roku. Zgodnie natomiast z dyspozycją art. 105 ust. 1 pkt. 2 ustawy o BOR, funkcjonariuszowi zwolnionemu ze służby, niezależnie od odprawy, przysługuje (...) ekwiwalent pieniężny za urlop wypoczynkowy niewykorzystany w roku zwolnienia ze służby oraz za urlopy zaległe. Prawo do ekwiwalentu za urlop wypoczynkowy staje się więc wymagalne dopiero z momentem zwolnienia funkcjonariusza ze służby. Zaznaczyć jednak trzeba, że ustawa nie zawiera przepisów regulujących ustalenie wysokości tego świadczenia w odniesieniu do mnożnika za jeden dzień urlopu, jak również na jej podstawie nie został wydany żaden akt wykonawczy, który odnosiłby się do tego zagadnienia. Wprawdzie rozwiązania takie znalazły się już w ustawie o SOP, jednak jak uprzednio wskazano, z uwagi na brzmienie art. 359 ust. 9 ustawy o SOP, nie mogły one mieć zastosowania w odniesieniu do roszczeń powoda. Zagadnienie ustalania wysokości ekwiwalentu pieniężnego za niewykorzystany urlop wypoczynkowy w stosunku do służb mundurowych, nie jest uregulowane jednolicie. Ustawa o BOR tego rodzaju regulacji nie zawiera, natomiast zawierają lub zawierały je inne ustawy dotyczące funkcjonariuszy służb mundurowych. Uregulowanie takie znajduje się w szczególności w ustawie z 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz.U. Nr 30, poz. 179), która w art. 115a określała, że

ekwiwalent pieniężny za 1 dzień niewykorzystanego urlopu wypoczynkowego lub dodatkowego ustala się w wysokości 1/30 części miesięcznego uposażenia zasadniczego wraz z dodatkami o charakterze stałym należnego na ostatnio zajmowanym stanowisku służbowym. Przepis ten, na podstawie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 30 października 2018 r. sygn. akt K 7/15 (Dz.U. poz. 2102) utracił moc 6 listopada 2018 r. w zakresie, w jakim ustalał wysokość ekwiwalentu pieniężnego za 1 dzień niewykorzystanego urlopu wypoczynkowego lub dodatkowego w wymiarze 1/30 części miesięcznego uposażenia. Taki sam współczynnik miesięcznego uposażenia przewidziany jest w przepisach wykonawczych do ustawy z 12 października 1990 r. o Straży Granicznej (Dz.U. Nr 78, poz. 462 ze zm.) oraz ustawy z 9 czerwca 2006 r. o Centralnym Biurze Antykorupcyjnym (Dz.U. Nr 104, poz. 708 ze zm.). Współczynnik 1/22 przysługuje natomiast funkcjonariuszom Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego (§ 9 ust. 1 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z 19 maja 2011 r. w sprawie urlopów funkcjonariuszy Agencji Bezpieczeństwa

Wewnętrznego – Dz.U. Nr 110, poz. 643 ze zm.), Agencji Wywiadu (§ 8 ust. 1 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z 22 lipca 2011 r. w sprawie urlopów funkcjonariuszy Agencji Wywiadu – Dz.U. Nr 159, poz. 950 ze zm.), Służby Wywiadu Wojskowego (§ 15 rozporządzenia Ministra Obrony Narodowej z 25 września 2006 r. w sprawie urlopów funkcjonariuszy Służby Wywiadu Wojskowego – Dz.U. Nr 174, poz. 1263 ze zm.) i żołnierzom zawodowym (art. 97 ustawy z 11 września 2003 r. o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych – Dz.U. Nr 179, poz. 1750 ze zm.). Z kolei do funkcjonariuszy Służby Więziennej zastosowanie ma jeszcze wyższy współczynnik 1/21 (art. 151 ustawy z 9 kwietnia 2010 r. o Służbie Więziennej – Dz.U. z 2016 r. poz. 713 ze zm.). W przypadku zaś funkcjonariuszy Straży Pożarnej, ustawa regulująca funkcjonowanie tych służb odsyła w tym zakresie do stosowania przepisów Kodeksu pracy (art. 71e ustawy z 24 sierpnia 1991 r. o Straży Pożarnej - Dz.U. z 2016 r., poz. 603 ze zm.).

Jak wynika z powyższego, regulacje nie są jednolite, co prowadzi do wniosku, że funkcjonariusze poszczególnych służb mundurowych są traktowani różnie w zakresie ustalania wysokości ekwiwalentu pieniężnego za niewykorzystany urlop wypoczynkowy. Przepisy ustawy o BOR nie regulują tej materii i tym bardziej nie pozwalają na przyjęcie współczynnika 1/30. W szczególności przepisy art. 88 ust. 3, art. 108f ust. 2 i art. 110 ust. 2 ustawy o BOR nie mogą znaleźć zastosowania w sprawie, gdyż nie odnoszą się do ustalania wysokości ekwiwalentu za niewykorzystany urlop, lecz powstania lub zmiany uposażenia w trakcie danego miesiąca, uposażenia za okresy przebywania na zwolnieniu lekarskim i wysokości utraconego uposażenia za nieusprawiedliwioną nieobecność. Zdaniem Sądu przyjęcie przez ustawodawcę w takich sytuacjach do obliczeń współczynnika 1/30 (a więc uwzględniającego w miesiącu średnio 30 dni), nie przesądza o tym, że taki sam współczynnik należy zastosować do ustalania wysokości ekwiwalentu pieniężnego za niewykorzystany urlop, zwłaszcza w sytuacji, gdy na potrzeby udzielania funkcjonariuszowi urlopu wypoczynkowego w naturze ustawa o BOR w art. 68 przyznawała im prawo do urlopu w wymiarze liczoną dniami roboczymi (od poniedziałku do piątku, z wyłączeniem dni ustawowo wolnych od pracy). Współczynnik 1/30 miesięcznego uposażenia nie może zostać uwzględniony również z uwagi na argumentację prawną przedstawioną przez Trybunał Konstytucyjny w powoływanym wyroku z 30 października 2018 r. odnoszącym się do kwestii współczynnika 1/30 w ustawie o Policji. Trybunał podważył w nim możliwość stosowania współczynnika 1/30, wskazując że prawo do ekwiwalentu pieniężnego z tytułu niewykorzystanego urlopu wypoczynkowego lub dodatkowego nabywane jest wyłącznie w sytuacji zwolnienia ze służby. Trybunał podkreślił, że ze względu na funkcję art. 66 ust. 2 Konstytucji (gwarancja prawa do wypoczynku) i jego związek z ochroną zdrowia i życia pracownika, podstawową formą urzeczywistnienia przedmiotowego uprawnienia jest faktyczne wykorzystanie urlopu. Jednak na skutek okoliczności niezależnych od funkcjonariusza może niekiedy dojść do sytuacji, że nie zdołał on faktycznie wykorzystać urlopu przed ustaniem stosunku służby. Wówczas jedyną formą rekompensaty corocznego płatnego urlopu jest przewidziany przez ustawodawcę ekwiwalent pieniężny. Świadczeniem ekwiwalentnym za przepracowany dzień urlopu jest wynagrodzenie za jeden dzień roboczy. Taki sposób obliczania wartości jednego dnia urlopu wynika z faktu, że urlop wypoczynkowy liczony jest wyłącznie w dniach roboczych. Ekwiwalent będący substytutem urlopu powinien więc odpowiadać wartości tego świadczenia w naturze. Powyższe poglądy prawne należy, w ocenie Sądu Okręgowego, w pełni odnieść do sytuacji faktycznej funkcjonariuszy BOR, a więc zastosowanie analogicznego współczynnika 1/30 narusza funkcję wynikającą z art. 66 ust. 2 Konstytucji i powoduje, że ekwiwalent za urlop wypoczynkowy jest obliczany w taki sposób, jakby ustawa określała wymiar urlopu w dniach kalendarzowych, a nie

w dniach roboczych, co jest sprzeczne z art. 66 ust. 2 Konstytucji i art. 68 ust. 1 ustawy o BOR. W takim samym tonie wypowiedział się Trybunał Konstytucyjny w odniesieniu do art. 115a ustawy o Policji. Przeciwna

wykładnia skutkuje заниzeniem ekwiwalentu za czas niewykorzystanego urlopu i w sposób niekorzystny kształtuje uprawnienia funkcjonariuszy w tym zakresie, ponieważ urlop w naturze jest wykorzystywany w dniach roboczych, natomiast świadczenie ekwiwalentne ustalane tak, jak gdyby przysługiwał on w dniach kalendarzowych, uśrednionych do 30 dni w miesiącu.

Wobec powyższego Sąd Okręgowy uznał, że występuje luka w prawie, gdyż do wyliczenia należnego powodowi ekwiwalentu nie można było zastosować wskazanych przez pozwanego przepisów ustawy o BOR. Jednocześnie ustawa ta nie zawiera żadnych regulacji, które określałyby sposób ustalania wysokości ekwiwalentu pieniężnego dla funkcjonariusza zwalnianego ze służby. W ocenie Sądu Okręgowego sytuacja ta powodowała konieczność wypełnienia luki inną regulacją. Wobec istotnych rozbieżności w unormowaniach dotyczących służb mundurowych nie można było przyjąć, że zastosowanie powinno mieć najmniej lub najbardziej korzystne uregulowanie. Sąd Okręgowy stanął na stanowisku, że zastosowanie w drodze analogii powinny znaleźć uregulowania skierowane do najszerszego kręgu osób, a więc przepisy Kodeksu pracy. Brak jest przy tym jakichkolwiek przesłanek do uznania, że sytuacja prawna funkcjonariuszy BOR miała być mniej korzystna niż uprawnienia pracowników, w przypadku gdy ustawodawca nie ukształtował dla funkcjonariuszy współczynnika do ustalenia ekwiwalentu pieniężnego za urlop. Tym samym wobec braku uregulowania tej materii w ustawie o BOR oraz braku wyraźnego odesłania do przepisów dotyczących innych służb mundurowych, Sąd zastosował przepisy Kodeksu pracy. Podkreślić należy, że żaden przepis ustawy o BOR, nie zawiera – w sytuacji szczególnej, jaka zaistniała w niniejszej sprawie, a więc w sytuacji istnienia luki w prawie – zakazu odpowiedniego stosowania Kodeksu pracy w odniesieniu do ustalenia wysokości należnego funkcjonariuszowi ekwiwalentu pieniężnego za urlop wypoczynkowy.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Okręgowy zastosował w zakresie ustalenia współczynnika urlopowego przepisy rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 8 stycznia 1997 r. w sprawie szczegółowych zasad udzielania urlopu wypoczynkowego, ustalania i wypłacania wynagrodzenia za czas urlopu oraz ekwiwalentu pieniężnego za urlop (Dz.U. Nr 2, poz. 14) wydanego na podstawie art. 173 k.p. Przyjmując zasady obliczania ekwiwalentu za urlop wypoczynkowy wskazane w tym akcie prawnym Sąd stwierdził, że prawidłowo obliczona kwota ekwiwalentu za 176 dni niewykorzystanego urlopu wypoczynkowego to 39.828,55 zł, przy przyjęciu stawki wynagrodzenia 4.713,80 zł i współczynnika urlopowego 20,92 obowiązującego w 2018 r. Powód otrzymał 27.654,29 zł, zatem niewypłacona część świadczenia to kwota 12.174,26 zł.

W ocenie Sądu Okręgowego powołane wyżej przepisy mogły znaleźć zastosowanie jako podstawa ustalenia kwoty należnej powodowi z tytułu ekwiwalentu pieniężnego za urlop, dlatego też Sąd zasądził dochodzoną w pozwie kwotę w pełnej wysokości wraz z odsetkami za opóźnienie od 2 lipca 2018 r. do dnia zapłaty, mając na uwadze, że świadczenie z tytułu ekwiwalentu za urlop staje się wymagalne z dniem rozwiązania stosunku służbowego, a co za tym idzie strona pozwana pozostawała w zwłoce z jego spełnieniem od dnia następnego po rozwiązaniu tego stosunku. O odsetkach za opóźnienie w wysokości ustawowej Sąd Okręgowy orzekł stosownie do treści art. 481 § 1 i 2 k.c. mając na uwadze datę wymagalności zasądzonej należności.

Apelację od powyższego wyroku wniósł pozwany Skarb Państwa – (...) w W., zaskarżając go w całości oraz zarzucając Sądowi Okręgowemu:

naruszenie art. 359 ust. 9 ustawy o SOP w zw. z art. 104 i 105 ustawy o BOR przez błędną wykładnię, polegającą na uznaniu, że art. 359 ust. 9 ustawy o SOP stanowi podstawę do naliczania (obliczania) należności związanych ze zwolnieniem ze służby na podstawie art. 104 i 105 ustawy o BOR, podczas gdy brzmienie tego przepisu odnosi się jedynie do instytucji „wypłaty” należności związanych ze zwolnieniem na podstawie tych ostatnich przepisów i jednocześnie nie wyłącza stosowania art. 188 ust. 6 ustawy o SOP;

naruszenie art. 359 ust. 9 ustawy o SOP w zw. z art. 188 ust. 6 ustawy o SOP przez niezastosowanie art. 188 ust. 6 ustawy o SOP do obliczania wysokości ekwiwalentu pieniężnego za niewykorzystany urlop wypoczynkowy powoda (współczynnik 1/30);

naruszenie art. 105 ust. 1 pkt 2 w zw. z art. 108 ustawy o BOR przez bezpodstawne przyjęcie, że ekwiwalent za niewykorzystany urlop, winien być obliczany według odrębnych zasad niż uposażenie za okres urlopu - tak jak to jest w prawie pracy;

naruszenie art. 105 ust. 1 pkt 2 w zw. z art. 108 ustawy o BOR przez błędną jego wykładnię i przyjęcie, że przepisy te zawierają lukę prawną wyrażającą się w braku w ww. ustawie pragmatycznej przepisu stanowiącego „odpowiednik” przepisu art. 173 k.p. oraz przepisów wydanego na jego podstawie rozporządzenia;

naruszenie art. 173 k.p. oraz przepisów rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 8 stycznia 1997 r. w sprawie szczegółowych zasad udzielania urlopu wypoczynkowego, ustalania i wypłacania wynagrodzenia za czas urlopu oraz ekwiwalentu pieniężnego za urlop poprzez ich zastosowanie, podczas gdy nie znajdują one zastosowania w odniesieniu do stosunku służbowego funkcjonariusza BOR;

naruszenie art. 30a ustawy o BOR przez zastosowanie w odniesieniu do funkcjonariusza BOR przepisów prawa pracy wskazanych powyżej, pomimo, że:

przepisy te nie są przepisami „Kodeksu pracy (...) dotyczącymi uprawnień pracowników związanych z rodzicielstwem”,
ustawa o BOR nie zawierała podstawy prawnej powalającej na odpowiednie stosowanie kodeksu pracy.

Opierając się na powyższych zarzutach pozwany wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku przez oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych; względnie – w razie stwierdzenia ku temu przesłanek – uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania oraz zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego wg norm prawem przepisanych, a w razie przekazania Sądowi pierwszej instancji sprawy do ponownego rozpoznania - pozostawienie mu rozstrzygnięcia o kosztach procesu.

W odpowiedzi na apelację powód wniósł o jej oddalenie w całości oraz o zasądzenie na jego rzecz zwrotu kosztów procesu w postępowaniu apelacyjnym, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja organu rentowego - jako bezzasadna - podlegała oddaleniu.

W apelacji skarżący nie podniósł zarzutów dotyczących podstawy faktycznej rozstrzygnięcia. W związku z powyższym Sąd Apelacyjny podzielił ustalenia dotyczące stanu faktycznego poczynione przez Sąd pierwszej instancji i przyjął je za własne, czyniąc podstawą własnego rozstrzygnięcia, bez potrzeby ponownego ich przytaczania.

Spór koncentrował się wokół wniosków wyprowadzonych z tych faktów i ich interpretacji w świetle zastosowanych u podstaw rozstrzygnięcia norm prawa materialnego.

Odnosząc się do sformułowanych w apelacji zarzutów naruszenia przez Sąd pierwszej instancji przepisów prawa materialnego, bezpośrednio dotyczących prawa funkcjonariusza do ekwiwalentu za niewykorzystany urlop wypoczynkowy w związku z rozwiązaniem stosunku służby, wskazać należy, że zgodnie z art. 105 ust. 1 pkt 2 nieobowiązującej już ustawy o BOR, mającej w tej sprawie zastosowanie z uwagi na datę zwolnienia powoda ze służby, funkcjonariuszowi zwolnionemu ze służby, niezależnie od odprawy przysługuje ekwiwalent pieniężny za urlop wypoczynkowy niewykorzystany w roku zwolnienia ze służby oraz za urlopy zaległe. Słusznie Sąd Okręgowy stwierdził, że w ustawie o BOR brak było przepisów regulujących wysokość tego ekwiwalentu i sposób jego obliczania, a w

tym zakresie nie został wydany akt wykonawczy do ustawy. Słusznie także Sąd pierwszej instancji zwrócił uwagę na to, że zagadnienie ustalania wysokości ekwiwalentu pieniężnego za niewykorzystany urlop wypoczynkowy w stosunku do funkcjonariuszy służb mundurowych nie jest uregulowane jednolicie - choćby w art. 115a ustawy o Policji z 6 kwietnia 1990 r. (Dz. U. z 2016r., poz. 1782 ze zm.), który stanowi, że w stosunku do funkcjonariuszy Policji ekwiwalent pieniężny za 1 dzień niewykorzystanego urlopu wypoczynkowego obliczany jest w wysokości 1/30 części miesięcznego uposażenia zasadniczego wraz z dodatkami o charakterze stałym, należnego na ostatnio zajmowanym stanowisku służbowym. Przepis ten utracił wprawdzie moc z dniem 6 listopada 2018 r. (na mocy wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 30 października 2018 r., w sprawie o sygn. K 7/15) w zakresie, w jakim ustalał wysokość ekwiwalentu pieniężnego za 1 dzień niewykorzystanego urlopu wypoczynkowego lub dodatkowego w wymiarze 1/30 części miesięcznego uposażenia, jednakże podstawy roszczenia powoda nie stanowią regulacje zawarte w ustawie o Policji. Taki sam współczynnik 1/30 miesięcznego uposażenia do obliczenia ekwiwalentu za niewykorzystany urlop wypoczynkowy przewidziany był dla funkcjonariuszy: Straży Granicznej (§ 2 ust. 2 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z 16 września 2005 r. w sprawie ekwiwalentów pieniężnych za niewykorzystane przez funkcjonariusza Straży Granicznej urlopy i czas wolny od służby, Dz. U. z 2005 r., nr 186, poz. 1560) oraz Centralnego Biura Antykorupcyjnego (§ 20 ust. 1 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z 31 stycznia 2007 r. w sprawie urlopów funkcjonariuszy Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Dz. U. nr 17, poz. 100). Korzystniejszy współczynnik 1/22

przysługuje w takich wypadkach funkcjonariuszom: Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego (§ 9 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z 19 maja 2011 r. w sprawie urlopów funkcjonariuszy Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Dz. U. z 2011 r., nr 110, poz. 643); Agencji Wywiadu (§ 8 ust. 1 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z 22 lipca 2011 r. w sprawie urlopów funkcjonariuszy Agencji Wywiadu, Dz. U. 2011 r., nr 159, poz. 950); Służby Wywiadu Wojskowego (§ 15 rozporządzenia Ministra Obrony Narodowej z 25 września 2006 r. w sprawie urlopów funkcjonariuszy Służby Wywiadu Wojskowego, Dz. U. z 2006 r., nr 174, poz. 1263) oraz żołnierzom zawodowym (art. 97 ustawy z 11 września 2003 r. o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych, Dz. U. z 2020 r., poz. 861 ze zm.). Jeszcze wyższy, bo 1/21 współczynnik przysługuje funkcjonariuszom Służby Więziennej (art. 151 ust. 1 ustawy z 9 kwietnia 2010 r. o Służbie Więziennej, Dz. U. z 2020 r., poz. 848 ze zm.). Do regulacji Kodeksu pracy odsyła natomiast w tej kwestii ustawa dotycząca funkcjonariuszy Straży Pożarnej (art. 71e ustawy z 24 sierpnia 1991 r. o Państwowej Straży Pożarnej; Dz. U. z 2020 r., poz. 1123 ze zm.).

Mając na względzie przytoczone powyżej regulacje stwierdzić należy, że w stosunku do funkcjonariuszy różnych służb występuje istotne zróżnicowanie w zakresie sposobu wyliczania wysokości ekwiwalentu pieniężnego za niewykorzystany urlop wypoczynkowy. W sprawie niniejszej pozwany zastosował wobec powoda najbardziej niekorzystną regulację prawną - analogiczną do regulacji dotyczącej funkcjonariuszy Policji (przed ww. wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego), przewidującą wskaźnik w wysokości 1/30 miesięcznego uposażenia. W takim stosunku pozwany wyliczył wysokość ekwiwalentu za niewykorzystany urlop wypoczynkowy i wypłacił powodowi za liczbę dni urlopu w wymiarze 252, argumentując w apelacji, że art. 105 ust. 1 pkt 2 w zw. z art. 108 ustawy o BOR nie pozwala na przyjęcie, że ekwiwalent za niewykorzystany urlop wypoczynkowy, o którym mowa w tym przepisie, winien być obliczany według odrębnych zasad niż uposażenie za okres urlopu - tak jak ma to miejsce w prawie pracy.

Zgodnie z art. 108 ustawy o BOR, w okresie urlopu, zwolnienia od zajęć służbowych lub pozostawania w dyspozycji funkcjonariusz zachowuje prawo do pobieranego ostatnio uposażenia i innych należności pieniężnych, z uwzględnieniem powstałych w tym okresie zmian, mających wpływ na wysokość uposażenia zasadniczego lub na prawo do dodatków i innych należności pieniężnych. W kontekście przytoczonych regulacji, należy zaaprobować stanowisko Sądu Okręgowego, że przepisy te nie mogą znaleźć zastosowania w sprawie, gdyż nie odnoszą się do ustalania wysokości ekwiwalentu za niewykorzystany urlop wypoczynkowy, lecz powstania lub zmiany wysokości uposażenia w trakcie danego miesiąca, uposażenia za okresy przebywania na zwolnieniu lekarskim i wysokości utraconego uposażenia za nieusprawiedliwioną nieobecność. Sąd Okręgowy zasadnie również uznał, opierając się na art. 68 ustawy o BOR, że przyjęcie przez ustawodawcę w takich sytuacjach do obliczeń współczynnika 1/30 (czyli uwzględniającego w miesiącu średnio 30 dni) nie koresponduje ze sposobem udzielania funkcjonariuszowi urlopu wypoczynkowego w naturze. W takiej sytuacji przepis art. 68 ustawy o BOR przyznawał funkcjonariuszom prawo do

urlopu w naturze w wymiarze liczonym dniami roboczymi (od poniedziałku do piątku, z wyłączeniem dni ustawowo wolnych od pracy). Sugerowana w apelacji interpretacja pozostaje zatem w ewidentnej sprzeczności z treścią art. 68 ust. 1 ustawy o BOR, z jednej bowiem strony każdy funkcjonariusz BOR miał prawo do wykorzystania urlopu w naturze w dniach roboczych, jak każdy inny pracownik, z drugiej zaś strony świadczenie ekwiwalentne za niewykorzystany w naturze urlop miałyby być ustalane tak, jakby urlop przysługiwał we wszystkich kolejnych dniach kalendarzowych w liczbie 30 dni w miesiącu.

W kontekście powyższego, wbrew zarzutom apelacji należało przyjąć, że do wyliczenia należnego powodowi ekwiwalentu nie można zastosować wskazanych przez pozwanego przepisów ustawy o BOR. Należy mieć przy tym na uwadze, że ww. ustawa nie zawiera żadnych regulacji, które określałyby sposób ustalania wysokości ekwiwalentu pieniężnego dla funkcjonariusza zwalnianego ze służby - zatem w spornym zakresie istnieje luka w prawie, którą trafnie wypełniono sięgając do przepisów Kodeksu pracy. Zdaniem Sądu Apelacyjnego, przeszkody do ich zastosowania nie stanowi ani odesłanie z art. 30a ustawy o BOR (dotyczy ono jedynie uprawnień pracowników związanych z rodzicielstwem i odsyła w tym zakresie do przepisów Kodeksu pracy, z wyjątkami tam wskazanymi), ani też okoliczność, że uregulowania dotyczące funkcjonariuszy BOR w innych kwestiach są bardziej korzystne, aniżeli te dotyczące ogółu pracowników (w szczególności tych zatrudnionych na podstawie umowy o pracę).

Luka w ustawie o BOR nakazywała, jak to wyjaśnił Sąd Okręgowy, odwołanie się do art. 173 k.p. i wydanego na jego podstawie rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 8 stycznia 1997 r. w sprawie szczegółowych zasad udzielania urlopu wypoczynkowego, ustalania i wypłacania wynagrodzenia za czas urlopu oraz ekwiwalentu pieniężnego za urlop (Dz. U. nr 2, poz. 14 ze zm.). Sąd Apelacyjny podkreśla przy tym, że powołane wyżej regulacje dotyczące innych służb w niektórych przypadkach odpowiadają regulacjom z rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej, tj. przewidują wprost korzystniejszy współczynnik (1/22), pomimo że funkcjonariusze tych służb, analogicznie jak funkcjonariusze BOR-u, zachowują prawo do pobieranego ostatnio uposażenia i innych należności, z uwzględnieniem powstałych w tym zakresie zmian, mających wpływ na wysokość uposażenia zasadniczego lub prawo do dodatków. W ocenie Sądu Apelacyjnego, powyższe podważa tezę stawianą w apelacji, że szczególne regulacje płacowe dotyczące funkcjonariuszy BOR wykluczają zastosowanie § 19 ust. 2 ww. rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 8 stycznia 1997 r.

Sąd Apelacyjny nie podziela również poglądu, że Sąd Okręgowy przy dokonywaniu wykładni przepisów ustawy o BOR nie wziął pod uwagę całokształtu jej przepisów o charakterze płacowym, gwarancyjnym oraz odmienności regulacji, autonomiczności i kompletności ustaw pragmatycznych. Powyższe argumenty mogłyby okazać się skuteczne jedynie w przypadku, gdyby ustawa o BOR zawierała w spornym zakresie odpowiednią regulację prawną. Niewątpliwym pozostaje natomiast, że ww. ustawa regulacji w tym przedmiocie w ogóle nie zawierała. Z tych też przyczyn przywołane w uzasadnieniu apelacji orzecznictwo, niezależnie od jego słuszności, jako nieadekwatne do okoliczności sprawy nie może mieć wpływu na rozstrzygnięcie.

Sąd Apelacyjny ubocznie wskazuje też, że skarżący nie przedstawił w apelacji konkretnych argumentów uzasadniających tezę, że zastosowany do wyliczenia ekwiwalentu współczynnik miałby być sprzeczny z jakimkolwiek przepisem ustawy o BOR - w szczególności nie podał przepisu prawa materialnego, na podstawie którego zastosowany przez Sąd Okręgowy współczynnik byłby niezgodny z określonym przez ustawodawcę w ustawie o BOR. Powyższe warunkowało natomiast skuteczność zarzutu naruszenia prawa materialnego przez Sąd Okręgowy - również w takim zakresie odnoszącym się do akceptowanego w orzecznictwie poglądu, że regulacje ustawowe dotyczące służb (tzw. pragmatyki służbowe) mają charakter całościowy, który powoduje, że jedynie sporadycznie możliwe jest posiłkowe stosowanie przepisów Kodeksu pracy czy innych przepisów (np. Kodeksu cywilnego). Natomiast bez wątpienia jest to wręcz wskazane i konieczne w przypadku braku jakiegokolwiek regulacji, ewentualnie w przypadku braku odesłania do innej ustawy regulującej status innych funkcjonariuszy.

Z tych wszystkich względów Sąd Apelacyjny, na podstawie art. 385 k.p.c., oddalił apelację pozwanego, uznając ją za bezzasadną, o czym orzekł jak w punkcie I sentencji wyroku.

W punkcie II sentencji Sąd Apelacyjny orzekł o kosztach procesu w instancji odwoławczej. Podstawę rozstrzygnięcia w tym zakresie stanowiła zasada odpowiedzialności strony za wynik sporu (art. 98 k.p.c.). Wysokość kosztów została ustalona przy zastosowaniu § 10 ust. 1 pkt 2 w zw. z § 2 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2018 r. poz. 265 ze zm. – w brzmieniu obowiązującym w dniu wniesienia apelacji), przy przyjęciu za podstawę kwoty wartości przedmiotu zaskarżenia wskazanej przez pozwanego w apelacji.

Sąd Apelacyjny orzekł w składzie jednoosobowym. Zgodnie z art. 15zsz1 ust. 1 pkt 4 ustawy z 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (tj. Dz.U. z 2020 r. poz. 1842), w brzmieniu nadanym ustawą z 28 maja 2021 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2021 r. poz. 1090), obowiązującym od 3 lipca 2021 r., w okresie obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii ogłoszonego z powodu COVID-19 oraz w ciągu roku od odwołania ostatniego z nich, w sprawach rozpoznawanych według przepisów kodeksu postępowania cywilnego w pierwszej i drugiej instancji sąd rozpoznaje sprawy w składzie jednego sędziego. Zasada ta, zgodnie z art. 6 powołanej ustawy z 28 maja 2021 r., znajduje zastosowanie do wszystkich spraw wszczętych i niezakończonych przed dniem jej wejścia w życie. Taki stan prawny, zważywszy na datę wydania niniejszego orzeczenia, uzasadniał rozpoznanie przedmiotowej sprawy w składzie jednego sędziego, przy czym sprawy, które przed dniem wejścia w życie nowelizacji z 28 maja 2021 r. sąd rozpoznawał w składzie innym niż jednego sędziego, w dalszym ciągu prowadzone są przez tego sędziego, któremu sprawa została przydzielona jako referentowi, do zakończenia sprawy w danej instancji.

Ewa Stryczyńska